

Remissvar ”Förbättrat grundskydd för pensionärer”

Dnr: S2019/00462/SF

Nationalekonomiska institutionen vid Uppsala universitet har anmodats att yttra sig angående förslagen i ovan angiven promemoria.

Förslagen som presenteras syftar till att förbättra grundskyddet för pensionärer genom att tillföra mer resurser samt att öka träffsäkerheten och ändamålsenligheten i grundskyddet för pensionärer. Vi delar utredningens problembild och är överlag positiva till utredningens förslag.

Vi lämnar härmed följande synpunkter på promemorians förslag:

1. *Indexering.* En höjning av garantipensionen motiveras med att inkomsterna i grundskyddet halkat efter medianinkomsten under en längre tid. Om garantipensionen följsamhetsindexeras mot prisindex kommer med stor sannolikhet garantipensionen även framledes fortsätta att halka efter medianinkomsten. Anledningen är att löneinkomsterna normalt ökar snabbare än priserna. Genom att istället följsamhetsindexera mot inkomstindex ökar sannolikheten att garantipensionerna inte halkar efter medianinkomsten. I det nuvarande förslaget finns en inbyggd mekanism som med stor sannolikhet kommer att, över tid, leda till ökade klyftor mellan garantipensionärer och löntagare.
2. *Tilläggsbelopp i garantipensionen.* Grundskyddsutredningen föreslog en satsning på behovsprövat tilläggsbelopp i garantipensionen. Syftet var att stärka möjligheterna till allmän konsumtion för de med lägst ekonomisk standard. Av olika skäl går det för närvarande inte att genomföra det förslaget. Istället förslås en kraftig ökning av bostadstillägget. Eftersom bostadstillägget styr konsumtionsbeslut mot bostadskonsumtion uppfyller det inte samma mål som ett allmänt konsumtionsstöd. Om man önskar att inom en överskådlig tid göra om det stärkta bostadstillägget till ett tilläggsbelopp i garantipensionen kan det vara värt att redan i dagsläget fundera på hur en sådan omvandling kan gå till. Vilka grupper skulle bli förlorare vid en sådan omvandling och skulle det innebära politiska svårigheter att omvandla det stärkta bostadstillägget till ett tilläggsbelopp i garantipensionen.
3. *Statistik.* I detta sammanhang är det värt att poängtera att det i nuläget är mycket svårt för att inte säga omöjligt att uttala sig om hur många äldre som lever i en utsatt ekonomisk situation. Anledningen är att det sedan 2008 inte längre finns någon tillförlitlig förmögenhetsstatistik. Utan förmögenhetsstatistik är det mycket svårt att kartlägga äldres ekonomiska situation. Sveriges pensionssystem bygger på tre delar: allmän pension, tjänstepension och privat pensionssparande. De två första delarna omvandlas till inkomster i vanlig mening för pensionärer medan privat pensionssparande normalt hålls som förmögenhet. Privat pensionssparande uppmuntras generellt och kan ske i många former, tex fondsparande, amortering på lån, investering i bostadskapital etc. Denna privata förmögenhet kan påverka den ekonomiska situationen för äldre på ett högst påtagligt vis. Anta att människor utan vårt pensionssystem i genomsnitt skulle spara lika mycket till sin pension som människor i Sverige idag gör via de tre olika komponenterna i pensionssystemet. Eftersom det sparade kapitalet då inte nödvändigtvis omvandlas till en inkomst skulle därför samtliga pensionärer i detta land definieras som ekonomiskt utsatta – oavsett förmögenhet – eftersom de inte har några inkomster och därmed per definition ligger under 60 procent av medianinkomsten i landet. Av dessa skäl behöver beslutsfattare kunna observera privat förmögenhet för att kunna följa och kartlägga

ekonomisk utsatthet bland äldre. Detta menar vi är ett viktigt, men sällan framfört skäl, att återinföra förmögenhetsstatistik i Sverige.

Remissvaret har skrivits av Mikael Elinder, docent och lektor i nationalekonomi vid Uppsala universitet.